

INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL OF HUMANITIES AND INTERDISCIPLINARY STUDIES

(Peer-reviewed, Refereed, Indexed & Open Access Journal)

DOI : 03.2021-11278686

ISSN : 2582-8568

IMPACT FACTOR : 5.71 (SJIF 2021)

डी. एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थ्यांमधील वैज्ञानिक मूल्यांचा अभ्यास

प्रा. डॉ. योगिता बारी

सहाय्यक प्राध्यापक,

बापूसाहेब डी. डी. विसपूते शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, धुळे

DOI No. 03.2021-11278686

DOI Link :: <https://doi-ds.org/doi/10.2021-31724871/IRJHIS2107003>

सारांश:

प्रस्तुत संशोधन अभ्यासात संशोधकाने डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील प्रथम वर्ष विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनी यांच्यामधील वैज्ञानिक मूल्यांचा अभ्यास केला या अभ्यासात न्यादर्शका आकार, 100 होता अभ्यासातील विद्यार्थ्यांचे वैज्ञानिक मूल्यांचे मापन करण्यासाठी संशोधकाने तयार डी.एड. केलेली स्वनिर्मित चाचणीचा उपयोग केला. डी. एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांच्यामधील वैज्ञानिक मूल्यात सार्थक फरक आढळून येतो.

प्रस्तावना:

आजचे युग हे विज्ञानाचे युग आहे या विज्ञान युगात नवनवीन तंत्रज्ञानाची निर्मिती होत आहे तंत्रज्ञान हे मानवी जीवनाचे अविभाज्य अंग झाले आहे. प्रत्येकाने जीवनात तंत्र विज्ञानाचा वापर करणे अत्यावश्यक ठरते आहे. बदलत्या विचारधारेने नुसार शिक्षण प्रक्रियेतील आधारस्तंभ म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या शिक्षकाला अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेत संशोधन महत्त्वपूर्ण ठरत आहे. संशोधनामुळे नवीन नियम, तत्वे, सिद्धांत यांचा शोध लावता येतो. संशोधनाचे क्षेत्र हे इतर क्षेत्रातही उपयुक्त आहे आजच्या या वैज्ञानिक युगात आपल्या जीवनाचा प्रत्येक क्षण हा विज्ञानाने व्यापला आहे. व ही जाणीव सर्वानाच असती तर वैज्ञानिक दृष्टिकोनाची कमतरता भासली नसती. याची जाणीव मात्र थोड्या मंडळींना असते. विज्ञान म्हणजे ज्ञान साधना होय विज्ञान युग असून देखील वर्तमानपत्रातील बातम्या वाचल्या तर अंगाला शहारे आल्यावाचून राहत. ज्ञानाचा अखंड शोध होय. अजूनही अदिवासी पासून ते महानगरी मुंबईच्या गगनचुंबी इमारती मधून आंतरराष्ट्रीय व्यापार करणाऱ्या उद्योगपती पर्यंत आणि नुकतेच. नाही समज येऊ लागलेल्या सात वर्षांच्या बालकापासून तर सत्तरीच्या परिपक्व प्रौढ वयस्कर व्यक्ती पर्यंत धर्म भाषा प्रदेश असा कोणताही, लिंग जात, अपवाद न करता आपल्या पातळीवर आपल्या सोयीनुसार अंधश्रद्धा सांभाळणारे आणि त्यांचे समर्थन करणारे लोक बघितले की या अफाट प्रगतीचा मानदंड कोणता अशी बळकट शंका मनात उत्पन्न होते.

आपल्या समाजातील विद्यार्थ्यांना आधिक चांगले विज्ञान शिक्षण मिळण्याची आवश्यकता आहे. आजच्या विद्यार्थी उद्याचा शास्त्रज्ञांनी तंत्रज्ञ, शिक्षक, कुशल कामगार असणार आहे त्यासाठी विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक मूल्य रुजणे आवश्यक

आहे. म्हणूनच डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थी हे कुमार अवस्थेतील विद्यार्थी असतात या वयातील विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक मूल्य कितपत रुजले आहे याचा अभ्यास करण्यासाठी या विद्यार्थ्यांची निवड प्रस्तुत संशोधनात केली आहे.

समस्या विधान अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी मधील वैज्ञानिक मूल्यांचा अभ्यास

संशोधनाची उद्दिष्टे:

- डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील प्रथम वर्ष प्रवेशित विद्यार्थ्यांमधील वैज्ञानिक मूल्याचे मापन करणे.
- डी.एड. विद्यालयातील प्रथम वर्ष प्रवेशित विद्यार्थी व विद्यार्थ्यांनी मधील वैज्ञानिक मूल्यांची तुलना करणे.

शून्य परिकल्पना :

डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील प्रथम वर्ष प्रवेशित विद्यार्थी आणि विद्यार्थ्यांनी मधील वैज्ञानिक मूल्यांच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

संशोधनाची मर्यादा :

- प्रस्तुत संशोधन हे धुळे शहरातील डी.एड. अध्यापक विद्यालया पुरतेच मर्यादित आहे.
- प्रस्तुत संशोधनात डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील प्रथम वर्ष प्रवेशित विद्यार्थ्यांचा केला आहे.
- प्रस्तुत संशोधनात शंभर विद्यार्थ्यांचा सहभाग केला आहे.

संशोधनाची पध्दत :

प्रस्तुत संशोधनात संशोधिकेने केले सर्वेक्षण आत्मक संशोधन पध्दतीचा वापर केला आहे.

जनसंख्या :

धुळे शहरातील डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील प्रथम वर्ष प्रवेशित विद्यार्थी प्रस्तुत संशोधनाची जनसंख्या आहे.

न्यादर्श :

तीन अध्यापक विद्यालयांची निवड यादृच्छिक पध्दतीने करण्यात आली व शंभर विद्यार्थ्यांची निवड केली.

संशोधनाची साधने :

प्रस्तुत संशोधनात संशोधिकेने स्वनिर्मित केलेली चाचणीचा उपयोग केला आहे. 24 प्रश्न आहेत सकारात्मक 46 वैज्ञानिक मूल्य या चाचणीत एकूण प्रश्न आहेत 22 प्रश्न व नकारात्मक

संख्याशास्त्रीय साधने

लिंग	N	मध्यमान M	प्रमाण विचलन S.D.	स्वाधीनता मात्रा df	t मूल्य 0.05	प्राप्त t मूल्य	परीकल्पनेचा त्याग/स्वीकार
विद्यार्थी	50	77.36	9.11	98	1.98	2.59	त्याग
विद्यार्थ्यांनी	50	72.36	10.5				

मध्यामान. प्रमाण विचलन व टी गुणांक का व्दारा माहितीचे विश्लेषण केलेले आहे.

तक्ता क्रमांक विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांच्यामधील-वैज्ञानिक मूल्याच्या तुलनात्मक माहितीचे विश्लेषण

वरील संख्याशास्त्रीय तक्त्यानुसार स्वाधीनता मात्रा 0 साठी 98.2 सार्थकता स्तरावर नमुना टीमूल्य 05. आहे प्राप्त टी मूल्यापेक्षा अधिक 59 असल्याने शून्य परिकल्पना त्याग करुन मध्य मनातील फरक हा वास्तविक आहे यावरुन विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांच्या वैज्ञानिक मुल्य मापन गुणांकात सार्थक फरक असतो.

निष्कर्ष :

१. डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांच्या वैज्ञानिक मूल्य मध्यमान गुणांकात फरक आहे.
२. डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थिनीचे वैज्ञानिक मूल्य हे विद्यार्थ्यांपेक्षा अधिक असते.

संदर्भसूची :

1. Bhch M.B (1983_88) fourth survey of research in education, NCERT, volume 1
2. बापट. गो.भा, शैक्षणिक संशोधन, नित्य नूतन प्रकाशन, पुणे
3. दाभोळकर नरेंद्र, विचार तर कराल, राजहंस प्रकाशन, पुणे

